

СЕКЦІЯ 1

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕОРІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Волхонська А.А.,
здобувач вищої освіти групи БЗ/1
обліково-фінансовий факультет
Науковий керівник – **Лугова О.І.,**
канд. екон. наук, старший викладач
кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛКИ

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце в складі майна і домінуючі позиції в структурі витрат підприємств. Виробничі запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси.

Питання вибору методу оцінки запасів є актуальним в умовах зміни цін придбання запасів підприємством (товарів, матеріалів і т. п.). Зміна цін покупки і наявність залишків на кінець періоду створюють проблему їх оцінки. Адже від того, як оцінюється залишок непроданих (невикористаних) запасів на кінець звітного періоду, залежатиме і оцінка реалізованих або використаних при виробництві продукції запасів, тобто оцінка витрат періоду, а значить, і прибутку.

Отже, обраний метод оцінки запасів впливає на три елементи звітності:

- запаси підприємства в балансі як елемент його оборотних активів;
- витрати періоду в звіті про фінансовий результат;
- фінансовий результат (прибуток або збиток) в звіті про фінансовий результат, а в подальшому (у частині нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) і в балансі.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» при відпуску запасів у виробництво, продажу і іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних витрат;
- ціни продажу [1].

Підприємство при виборі методу оцінки має розуміти, що кожен з них має свої переваги та недоліки. Саме тому перед керівництвом постає завдання вибору доцільного методу, який би найбільше відповідав потребам підприємства: не завищував фінансових результатів діяльності та не

занижував собівартості готової продукції і був би простим і легким у застосуванні.

Для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів.

Запаси, які відпускаються і послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють один одного, оцінюються за ідентифікованою собівартістю.

Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітнього місяця і вартості отриманих у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітнього місяця і одержаних у звітному місяці запасів. Недоліком є те, що в разі використання виробничих запасів у великих обсягах, даний метод є дуже трудомістким.

Оцінка кожної операції з вибуття запасів може здійснюватись за середньозваженою собівартістю діленням сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції.

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство (відображені в бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартості перших за часом надходження запасів. Даний метод вигідно використовувати при плановому скороченні закупок матеріалів та при очікуванні падіння цін на продукцію, що виготовляється. У період постійного зростання цін це дає можливість отримати найвищий рівень чистого доходу.

Оцінка за нормативними витратами полягає в застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних витрат до фактичних, норми витрат і ціни повинні регулярно перевірятися і переглядатися. Оцінка продукції за нормативними затратами коригується до фактичної виробничої собівартості.

Оцінка за цінами продажу заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього відсотка торгової націнки товарів. Даний метод розповсюджений у роздрібній торгівлі, оскільки передбачає оперативне реагування на зміну ціни придбання [2].

У бухгалтерському обліку дуже важлива не кількість методів оцінки запасів, а безперечно їх позитивний вплив при прийнятті рішень щодо ціноутворення виробленої продукції та оцінку фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Також спосіб списання товарно-матеріальних запасів впливає на вартість оборотних активів у структурі балансу на кінець звітнього періоду та, як наслідок, на ліквідність і фінансову стійкість підприємства [3].

Аналіз існуючих методів оцінки вибуття виробничих запасів дозволив виділити наступні причини, що впливають на вибір певного методу:

- різний характер та специфіка виробничих запасів (асортимент, ціна тощо);
- специфіка діяльності підприємства (сільське господарство, промисловість, торгівля, транспорт, зв'язок);
- місце використання (за структурними підрозділами, відділами, цехами, управліннями);
- економіко-правовий фактор (тенденції розвитку економіки, податкового регулювання);
- історичний фактор (історичні передумови формування системи обліку);
- інформаційне та організаційне забезпечення (використання комп'ютерних інформаційних систем обліку, забезпеченість підприємства складами, іншими місцями зберігання запасів).

Вибір конкретного методу залежить в основному від того, які завдання вирішуються підприємством у сфері інвестицій, фінансів і оподаткування. На погляд деяких вчених, метод ФІФО доцільно використовувати підприємствам, які планують здійснення капітальних вкладень за рахунок власних джерел і користуються при цьому відповідними пільгами з оподаткування прибутку. Метод середньозваженої собівартості вважають помірним щодо впливу на прибуток і ліквідність порівняно з ФІФО [4].

Метод ФІФО і метод середньозваженої собівартості є найпростішими у використанні, тому більшість підприємств України обирають саме ці методи.

Отже, при виборі методу оцінки запасів підприємству важливо проаналізувати галузь, у якій вони працюють, і обрати оптимальний метод, який буде найбільш реально відображати результати діяльності. У випадку виконання всіх цих умов підприємство стане більш конкурентоспроможним не лише на ринку збуту, а й буде здатним завойовувати інші ринки. Від правильності вибору методу оцінки запасів залежить об'єктивність (реальність) даних про отриманий підприємством прибуток, оскільки неправильно обраний метод списання в умовах збільшення або зменшення ринкових цін на ті чи ті запаси може призвести до завищення або заниження оподаткованого прибутку підприємств.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 із змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
2. Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів, товарів та пропозиції щодо їх вирішення / І. Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 6. – С. 40-41.
3. Гончаров Ю.В. Оцінка виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід / Ю.В. Гончаров, І.В. Кравченко // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 50–53.

4. Шамота Г.М. Вдосконалення методів оцінки вибуття виробничих запасів / Г.М. Шамота, О.І. Федько // Економічні погляди: теорія і практика: збірник тез наукових робіт МНПК (3-4 лютого 2012 р.): у 2-х ч. – Одеса: Центр економічних досліджень та розвитку. – 2012. – Ч. II. – С. 28–31.

Гик В.В.,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку та аналізу
Національний університет «Львівська політехніка»
м. Львів

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІЙНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КЛАСТЕРУ НА СИСТЕМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Основною метою економічної політики України є зростання конкурентоспроможності вітчизняної продукції та збільшення частки національних підприємств на внутрішньому та світовому ринках. Одним із ефективних інструментів підвищення конкурентоспроможності власної продукції та економічного зростання регіонів є діяльність кластеру, як географічно близьких взаємопов'язаних підприємств, об'єднаних єдиними матеріальними, фінансовими й інформаційними потоками. Кластерний підхід може стати одним з дієвих напрямків розвитку економіки України в умовах євроінтеграції, оскільки забезпечує високу конкурентоспроможність вітчизняної продукції.

На сьогодні формування та діяльність кластерів розглядається державними органами влади як один з пріоритетних напрямів розвитку економіки України. На важливості кластерного підходу наголошує Васильєва Л. М., яка зазначає, що він стає одним з базових методів реалізації державної економічної політики та найбільш дієвим і адекватним ринковим механізмом інструментом підтримки національного бізнесу [1, с. 172].

За таких умов виникає необхідність формування системи бухгалтерського обліку діяльності кластеру, яка дозволила б забезпечити інформацією суб'єктів господарювання зокрема і державу загалом в умовах глобалізації економіки.

Концепція кластеру як організаційно-системного інституту заснована на узгоджені інтересів, стійких контактах, соціальних відносинах та співробітництві різних структур. За цим визначенням базовою ознакою кластеру є об'єднання окремих елементів в єдине ціле для реалізації визначеної цілі. З огляду на це на перший план виходить саме інституційна (соціальна) природа кластеру, що у свою чергу визначає його високу значимість для розвитку окремих територій. При цьому першочерговим завданням є визначення специфічних особливостей кластера.

Засновник кластерної теорії М.Ю. Портер виділяє наступні основні властивості кластерів: